



«Latvenergo» ēka pēc
rekonstrukcijas mūsdienās.

ILZE MARTINSONE, MG. ART., LATVIJAS
ARHITEKTŪRAS MUZEJA DIREKTORE
FOTO: INDRIKIS STŪRMANIS, LIAS ASTAS
KNĀĶES PERSONISKAIS ARHĪVS UN LATVIJAS
ARHITEKTŪRAS MUZEJA ARHĪVS

Padomju laika būvniecības stils. Enerģētiku nams

Padomju laikā tapušo apbūvi – gan atsevišķas ēkas, gan vērienīgus pilsētplānošanas projektus – sabiedrība bieži saista ar bēdīgo tā laika celtniecības kvalitāti un vērtē kā vidi degradējošu parādību. Padomju posma eruditākais arhitektūras pētnieks Dr. Jānis Lejnietis celtniecības zemo līmeni skaidro ar līdzekļu pārpalikuma principu, kas tika atmesti celtniecībai pēc tam, kad padomju valsts bija apmierinājusi militāri rūpnieciskā kompleksa vajadzības. Situācijai, protams, bija arī citi iemesli, reizēm pat politiski. Piemēram, Hruščova politiskā atkušņa laikā Latvijā notika pirmie paneļu ēku celtniecības mēģinājumi (jau 1958. gadā pēc arhitekta Modra Ģeļza projekta Saulgožu ielā Rīgā uzbūvēja pirmo eksperimentālo divstāvu paneļu ēku) – toreiz republikā pie varas esošie nacionālkomunisti bija iecerē-

juši radīt vietējo paneļu ražotni, ar to nodrošinot Latvijai zināmu ekonomisko neatkarību. Atstumjot nacionālistus no varas, līdzīgi centieni tika apcirsti, un zemas kvalitātes paneļus sāka ievest no Krievijas. Celtniecības – tāpat kā citu padomju valsts industrijas produktu – kvalitāte noslika gloriācijā ideologu prasībā pārsniegt ražošanas plānus. Tikām arhitektu, inženieru un konstruktoru, pilsētplānotāju, dizaineru idejas un sasniegumi (radošajiem prātiem aiz dzelzs priekšvara vajadzēja cīnīties ne tikai ar materiālu un kvalitātes trūkumu, bet arī ar informācijas deficītu par pasaulē notiekošajiem procesiem) paliek atbaidošās kvalitātes uzspiestā zīmoga ēnā.

Pieņēmumi apēno arī «Latvenergo» administratīvo ēku Pulkveža Brieža ielā Rīgā – tās vairāk nekā 100 metrus garā fasāde stiepjas pāri Mednieku ielai un ieņem vietu

vēsturiskā centra jūgendstila apbūvē. Pieņācis laiks priekšstatus pārlūkot – ēka daļrunīgi atspoguļo celtniecības procesus un idejas, kas tobrīd valdīja pasaulē. Turklāt tā nepārkāpj ne sarkanās līnijas, ne vēsturiskās apbūves augstuma atzīmes, un tas padomju laikā ne vienmēr tika stingri ievērots. Celtni būvēja ilgstoši vairākās kārtās – projektēšanu sāka 1971. gadā, un celtniecība iestiepās līdz 1990. gadam, nenododot beidzamo kārtu ekspluatācijā, jo valstī sākās politiskās pārmaiņas. Toreizējā Enerģētiku nama celtniecības vajadzībām Sverdlova (tagad Pulkveža Brieža) ielā tika nojaukti vairāki koka nami. Mūsdienās kultūras mantojuma aizsardzības institūcijas uz šādu situāciju diez vai lūkotos toleranti. Taču tolaik tā bija normāla prakse: Dailes teātra – tagad kultūras mantojuma pieminekļa –, tāpat «Intūrist» viesnīcas (vēlāk «Latvija»)